

Opis źródła:

List króla Zygmunta Augusta z 25 maja 1569 r. skierowany do władz i mieszczan Augustowa z nakazem, żeby jak najszybciej oddawali pobór niektórych podatków z miasta i żeby nie czynili trudności w jego odbieraniu.

Miejsce wydania:

Lietuvos Metrika. Knyga nr. 52 (1569–1570), Užrašymų knyga 52, par. A. Baliulis, R. Firkovičius, Vilnius 2004, nr 33, s. 46.

A. Buczyło, J. Zawadzki, *Szesnastowieczne dokumenty królewskiego miasta Augustowa*, Ciechanowiec-Warszawa 2004, s. 68.

Miejsce przechowywania źródła:

Oryginał przechowywany jest w Rosyjskim Państwowym Archiwum Akt Dawnych (RGADA) w Moskwie, fond 389, opis 1, nr 52, k. 150v-151v.

Tekst źródła:

Zygmu[n]t August etc.

Wszem wobec burmistr[z]om i przysiężnikom, radzie miesckiej i wszystkim mieszczanom miasta naszego augustowskiego oznajmujemy. Który pobór mały z karczem od szynków wszelakich, także od młynów, od żarn i od inszych rzeczy wedla ustawy naszej, ku pożytkowi skarbu naszego należący, miał w sprawie i poruczeniu swym na pewnej arendzie podsędek ziemski powiatu grodzieńskiego, dzierżawca persztuński i berżnicki, urodzony Iwan Makarowicz, teraz niedawno z tego świata zeszyły, a tak my, po śmierci tego nieboszczyka Iwana Makarowicza, chcąc, aby w tych pożytkach naszych poborowych takowe się szkody nie działy, zleciliśmy te pobory małe z karczem, od szynków, od młynów, od żarn miesckich, także ode wszystkich inszych rzeczy, od czego pobór mały idzie ku pożytkowi naszemu, wybirać urodzonemu Andrzejowi Dybowskiemu, dzierżawcy knyszyńskiemu. A przeto mieć chcemy i to wam wszystkim obywatelom miasta naszego augustowskiego rozkazujemy, iżbyście te pobory małe ze wszystkich rzeczy, którekolwiek nieboszczyk Iwana Makarowicz w sprawie swojej mając wybirał, do rąk Dybowskiego abo do tego, komu to on od siebie wybirać zleci, wydawali i żadnego zamieszkania¹ i zatrudnienia² w dawaniu tych poborów wedlia ustawy

¹ Tu: zamieszania.

² Tu: utrudnienia.

naszej na pobory udziałanej działać nie śmieli. Datum w Lublinie, miesiąca maja 25 dnia roku (15)69.

Słowniczek pojęć:

przysiężnicy – tu w znaczeniu: urzędnicy, którzy do objęcia funkcji musieli złożyć przysięgę.

Iwan Makarowicz – niewodniczy grodzieński, podsędek ziemski grodzieński. Zmarł przed 13 lipca 1569 r. – *Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy, t. 2 Województwo trockie XIV-XVIII wiek*, red. A. Rachuba, oprac. H. Lulewicz, A. Rachuba, P.P. Romaniuk, A. Haratym, Warszawa 2009, s. 258, nr 1857.

pożytek – zysk, dochód.

podsedek – urząd sądowy w dawnej Rzeczypospolitej, zastępca sędziego. Występowali podsędkowie ziemscy i grodzcy, co związane było z funkcjonowaniem sądów grodzkiego i ziemskiego.

Andrzej Dybowski – starosta knyszyński (czasem także z określeniem zabielski i/lub augustowski) w latach 1565-1569.

szynkowe – podatek za prawo do prowadzenia szynku/wyszynku, czyli handlu alkoholem.

żarnowe – podatek płacony od żaren służących do mielenia zboża.

datum – termin z języka łacińskiego oznaczający: dano w.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Kto jest autorem listu i do kogo jest on skierowany?
2. Czego dotyczy list?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Kto miał pierwotnie prawo do pobierania podatków w Augustowie i kto je przejął?
2. Jakie dawne podatki zostały wymienione w źródle?

Wskazówki:

Dokument dotyczy miasta Augustowa, które zostało lokowane ok. 1557 r., w chwili spisania listu było jeszcze w końcowej fazie organizacji, a dodatkowo od trzech miesięcy należało już do Korony, bo województwo podlaskie w ramach unii lubelskiej zostało do niej przyłączone. Wspomniany list daje także możliwość zapoznania uczniów z niektórymi miarami lub dawnymi

podatkami, które niegdyś występowały oraz pokazuje w jaki sposób władza królewska mogła interweniować w sprawy lokalne.

Literatura pomocnicza:

J. Szlaszyński, A. Makowski, *Augustów. Monografia historyczna*, Augustów 2007.

A. Buczyło, J. Zawadzki, *Szesnastowieczne dokumenty królewskiego miasta Augustowa*, Ciechanowiec-Warszawa 2024.

Najważniejsze cezury:

1530-1572 r. – panowanie Zygmunta Augusta jako króla (do 1548 r. razem z ojcem)

1569 r. – zawarcie unii lubelskiej oraz przyłączenie województwa podlaskiego do Korony

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Andrzej Buczyło